

ANA-MARIJA VUKUŠIĆ  
Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb

## SUVREMENOST, TRADICIJA I SJEĆANJE: SINJSKA ALKA

U članku se razmatraju osobitosti Sinjske alke kao načina i sredstva artikulacije i prenošenja sjećanja bitnih za lokalnu zajednicu. Raznolike reperkusije neizbježnog susreta globalnih i lokalnih kulturnih elemenata, kao i činjenica o nastojanju uvrštenja Alke u UNESCO-ov registar zaštite nematerijalne kulturne baštine, polazišne su točke ovoga rada.

Alka se promatra kao sinkretistički fenomen inozemnog i domaćeg te igraćeg i tradicijskog. Posebna pozornost pritom je posvećena lokalnom povijesnom događaju – borbi i pobjedi lokalnoga stanovništva nad Turcima davne 1715. – kao mjestu u kojemu se u lokalnoj tradiciji legitimno spajaju prošlost i sadašnjost.

Ističu se relevantna teorijska gledišta na sjećanje (društvena uvjetovanost, odnos s poviješću, kategorije sjećanja, načini artikulacije i mehanizmi prenošenja, uloga u oblikovanju i održavanju identiteta,...) te se, na posljetku, interpretiraju oni segmenti Alke koji je čine svojevrsnim oblikom komemorativne ceremonije.

Ključne riječi: Sinjska alka, tradicija, sjećanje

Globalizacija je u suvremeno doba jedan od ključnih termina kojima se upućuje na specifičnu atmosferu današnjice. Upotrebljava se za naglašavanje promjena koje se – zbog transnacionalnog i transkontinentalnog protoka ljudi, roba i informacija – događaju na području gospodarstva, politike, kulture, ekologije itd.

Vrijednosna podvojenost koju globalizacija zadobiva u raspravama o promjenama koje izaziva pojednostavljeno se može izraziti raznolikošću odgovora na pitanje: Je li globalizacija pozitivna ili ne?, i njemu sličnima.

Problemi na području njezine kulturne dimenzije zapodjenući su oko toga postoji li ili nastaje jedna globalna kultura koja će progutati sve lokalne kulturne oblike i sadržaje te dovesti do homogenizacije, odnosno je li riječ o tome da u međusobnom dodiru globalnih i lokalnih (regionalnih, nacionalnih) kulturnih elemenata dolazi do *glokalizacije* – stvaranja, odnosno prilagodbe

globalnih kulturnih sadržaja lokalnim potrebama, pri čemu nastaju sasvim posebni kulturni oblici.<sup>1</sup>

S time u vezi, uzmu li se u obzir manje ili više izražena komercijalizacija, odnosno svojevrsna standardizacija pojedinih kulturnih elemenata kao posljedice globalizacije, pitanje je kako se ti aspekti odnose prema onim kulturnim oblicima i sadržajima pomoću kojih gradimo svoj identitet, a zasnovani su na pripadnosti lokalnom, odnosno nacionalnom prostoru, povijesti i tradicijama iz toga proizišlima?

Podrazumijevajući pod kulturom *kolektivne oblike života, ili repertoar vjerovanja, stilova, vrijednosti i simbola*, Anthony D. Smith (1999:171) sam termin "global culture" dovodi u sumnju jer se njime ne podrazumijeva raznolikost načina života i repertoara vjerovanja (...) u univerzumu.

Globalna kultura je, smatra on, univerzalna, eklektična, tehnička, bezvremena i konstruirana. Ona je sveprisutna ali je, za razliku od nacionalne kulture – koja je posebna, vremenski ograničena i ekspresivna – otrgnuta od ikakva konteksta. S time u vezi, napominje Smith, globalna kultura nema moć da postane bitnim čimbenikom identifikacije. Naime, ako se identitet određene zajednice zasniva na zajedničkim sjećanjima njezinih pripadnika koja, "oživljavajući" u svojoj aktualizaciji ostvaruju međugeneracijski kontinuitet, globalna se kultura u tome pogledu, kao vrelo iz kojega bi se crpila sjećanja, pokazuje manjkavom.<sup>2</sup>

Smithovo je gledište na globalizaciju bitno obilježeno vrijednosnim značajem, no globalizaciju u ontološkome smislu je nemoguće opovrgnuti, a ni previdjeti različite načine na koje utječe na lokalne kulture.

Upravo je činjenica da je takozvana nematerijalna kulturna baština – ukupnost stvaranja pojedinih kulturnih zajednica utemeljena na tradiciji, koju izražava i najčešće usmenim putem prenosi zajednica, skupina ili

---

<sup>1</sup> Suvremene se vizije globalne kulture uobličuju unutar različitog odnosa prema etnocentrizmu i kulturnoj dominaciji. Tako se, primjerice, prevlast engleskog jezika može dvojako shvaćati: kao put ka jedinstvu, miru, nastanku jedinstvenog svijeta s jednim jezikom i jednom kulturom (pri čemu je SAD uzor), ali i kao negacija svega toga, jer svijet bez pluralizma i njegova uvažavanja vodi destrukciji i ratovanjima. Također, problem jezične dominacije vodi širem problemu, odnosno ideji o kulturnom imperijalizmu (koji se može shvaćati kao kulturna prevlast SAD-a, Zapada nad ostatkom svijeta, središta nad periferijom, modernog nad tradicionalnim, odnosno općenito dominaciji kapitalističke kulture (usp. Tomlinson 1999: 71-97).

Termin *glokalizacija* uvodi Roland Robertson, a dodatno ga razrađuje Arjun Appadurai (1999), naglašavajući kako djelovanje između kulturnih i zemljopisnih područja uvijek podrazumijeva interpretaciju, prijevod i prilagodbu "kulturnog importa" u kulturi "primitka" (usp. i Beck 2003:118-132).

<sup>2</sup> Smith (1999:180) ne zaboravlja napomenuti da se kolonijalizam i svjetski ratovi ne mogu motriti kao zajedničko "svjetsko" sjećanje, odnosno iskustvo na osnovi kojega bi ljudi mogli graditi zajednički identitet. Ti događaji, naime, nisu zasnovani na jedinstvu svjetskoga stanovništva, nego na njegovu razlikovanju te ne bude pozitivne emocije, koje su nužne, smatra Smith, za oblikovanje zajedničkoga identiteta.

pojedinaac, a čiji su oblici jezik, književnost, glazba, ples, igre, mitovi, rituali, običaji... – posebno podvrgnuta učinku globalizacije potaknula je UNESCO da usmjeri vlade, nevladine organizacije i lokalne zajednice na identifikaciju, zaštitu i promicanje te vrste baštine. S time je u vezi usvojena Konvencija o zaštiti nematerijalne kulturne baštine, odnosno o proglašenju remek-djela usmene i nematerijalne baštine čovječanstva, o kojima će UNESCO kao organizacija posebno skrbiti (<http://portal.unesco.org/culture>). Ključni kriteriji izbora i proglašenja takvih djela su, kako piše u UNESCO-vu pravilniku, ukorijenjenost dotičnog kulturnog izričaja u povijest određene zajednice, njegova uloga u potvrđivanju identiteta zajednice, svjedoka žive kulturne tradicije te sposobnost da bude sredstvo međukulturalne razmjene i zbližavanja naroda i zajednica (<http://portal.unesco.org/culture>).

Iako se aspekti kulture na koje se usredotočuje Smith razlikuju od onih na koje smjera UNESCO, kriteriji se "valjanosti" koje uvode za pojedine kulturne oblike prožimaju u važnosti koju pridaju ulozi sjećanja u oblikovanju identiteta dotične zajednice.

S time u vezi, iako Smith pozornost usredotočuje u prvome redu na nacionalne kulture kako bi opovrgnuo postojanje globalne kulture, u ovome će se radu baviti odlikama jedne lokalne tradicije – Sinjske alke – koja po važnosti sjećanja nalikuje Smithovoj verziji "prave" kulture, a koju udruga koja o njoj brine (Viteško alkarsko društvo) nastoji uvrstiti pod zaštitu UNESCO-a.

U radu će se osvrnuti na transformaciju koju je – vezujući se snažno uz lokalni povijesni događaj – srednjovjekovna viteška igra doživjela pri uvođenju u Sinj, postavši načinom artikulacije za zajednicu bitnih sjećanja utemeljenih na tome događaju, ali i mehanizmom njihova prenošenja.

### **Alka: sinkretizam inozemnog i domaćeg, igraćeg i tradicijskog**

Alka po svome podrijetlu nije igra proizišla iz lokalnih okvira, već je svojevrsni konglomerat i produžetak viteških igara kakve su se tijekom srednjega vijeka igrale diljem Europe, a tako i u nekim našim krajevima.<sup>3</sup>

Dok su se različiti tipovi tih igara drugdje postupno prestajali izvoditi sukladno s propašću feudalizma – razdoblja koje ih je stvorilo i čije su društvene značajke bile u te igre utisnute, s obzirom na njihovu pripadnost "višim" društvenim slojevima, odnosno viteštvu – Alka se u Sinju tek počinje igrati.

---

<sup>3</sup> Pregled tipova i značajki srednjovjekovnih viteških igara vidi kod Jurić 1960, Kretzenbacher 1966 i Kuret 1963. U Hrvatskoj su se slične igre izvodile uglavnom u obalnome području, odnosno bližem zaleđu, a na prijelazu 17./18. st. u Zagrebu se igrao *prstenec* (Bonifačić Rožin 1972). Sve su se te igre prestale izvoditi do sredine 19. st. te je, uz barbansku *trku na prstenac* obnovljenu 1976. nakon 280 godina neigranja, opstala jedino Sinjska alka.

Iako se gledišta o tome kada se točno Alka počela izvoditi u Sinju razlikuju, to se najvjerojatnije dogodilo u drugome desetljeću 18. st.<sup>4</sup>

Inozemno podrijetlo Alke ogleda se iz načina na koji se izvodi zajedno s pripadajućim agonalnim obilježjima, iz vojničkog karaktera, uloge pojedinih sudionika te iz viteške designacije prisutne u njezinu nazivu. Posljednja značajka, osim što upućuje na prostorno i vremensko podrijetlo igre – jer viteštvo kao institucija na našem području nema stvarne reference – sasvim se dobro uklopila u značenje koje je igra tipa "trka na prstenac" zadobila po svome uvođenju u Sinj. Naime, ta se igra u novome okruženju snažno vezala uz lokalni povijesni događaj – borbu i pobjedu nad Turcima godine 1715. – koji konstantno ističe kao svoje ishodište i smisao.<sup>5</sup> S time se u skladu ideja viteštva pokazala vrlo prikladnom za opisivanje junaštva predaka iskazanoga u tim borbama. Međutim, "izvorna" ideja viteštva se u lokalnim prilikama transformirala, temeljeći se na općenito najpozitivnijim društvenim vrijednostima koje mogu funkcionirati u bilo kakvome kontekstu (požrtvovnost, hrabrost, ljubav prema vlastitom kraju i precima, junaštvo, moral,...).<sup>6</sup> Baš kao što se ideja viteštva u lokalnim prilikama oslobodila prvotnoga značenja, tako se i za igru u cjelini može općenito reći da je u novome okruženju premostila jaz što su ga (i) igre njoj slične tvorile u hijerarhiziranom srednjovjekovnom europskom društvu, između ostaloga i tako što je u svoje redove i službeno, kao neizostavnog člana povorke, uvrstila predstavnika cetinskog seljaštva – alkarskog momka.<sup>7</sup>

<sup>4</sup> Različita su gledišta o tome kada se Alka počela izvoditi u Sinju. Tako D. Nikolić (1964) ističe da se Alka tamo igrala još krajem 17. st., dok većina ostalih autora (Jurić 1965; Marković 1998; Milinović 1863) upućuje na 1715., odnosno 1717. godinu. Međutim, obljetnice Alke računaju se od 1715., kada se dogodio turski napad i pobjeda nad njima, na što se Alka simbolički oslanja.

<sup>5</sup> Prema dostupnim arhivskim dokumentima (usp. Jurić 1988) može se zaključiti da je svijest o prožetosti Alke s bitkom iz 1715. postojala u prvoj polovici 19. st.

Važno je spomenuti i gledište etnologinje Desanke Nikolić (1964) utemeljeno na pretpostavci kako je borba s Turcima Cetinjanima poslužila kao poticaj da transformiraju postojeće elemente svoje tradicije. Pritom autorica naglašava podudarnost određenih naziva i uloge pojedinih časnika (u prvome redu kumova i alaj-čauša) koji se pojavljuju u Alki i u svadbenim običajima. Transformacija postojećih svadbenih običaja u igru dogodila se, smatra autorica, zbog toga što je stanovništvo Cetinske krajine, smješteno na razmeđu turskog i mletačkog područja, često susretalo pripadnike dviju vojski pa ih je to potaknulo da oblikuju igru u vojničkom, ratničkom stilu, te da u nju uklape elemente već postojeće tradicije.

<sup>6</sup> Iako "*alkar mora pokazati ozbiljnost [...] koja je svojstvena jednom oružanom vitezu [... te mu je naređena] poslušnost prema vođi*" (Statut iz 1833., prema Jurić 1988:84), u svečanoj prisezi kojom novi član ulazi u VAD između ostaloga stoji: "*... prisežem da ću ostati vjeran tradicijama cetinskih predaka, te da ću nepokolebljivo čuvati i razvijati ljubav prema svom rodnom kraju, gajiti hrabrost, čovječnost, domoljublje i junaštvo [...], da ću se časno, ljudski i viteški ponašati ...*" (Čl. 19 Statuta iz 1991.).

<sup>7</sup> O značajkama srednjovjekovnoga viteštva, odnosno o specifičnoj transformaciji koju je taj pojam doživio u kontekstu Sinjske alke vidi Vukušić 2002.

Odnos se inozemnih i lokalnih odlika koje se u Alki isprepleću može motriti i u relaciji igra – običaj. No, to ne znači igru i običaj promatrati kao međusobno suprotstavljene i nužno odvojive kategorije. Štoviše, prihvati li se koncepcija igara kakvu podastiru Huizinga i Caillois, igra i običaj značenjski gotovo koincidiraju. Susretište promišljanja igre u ovih autora jest u njezinu poimanju kao aktivnosti koja je s gledišta sudjelovanja u njoj slobodna te potpuno zaokuplja onoga tko u njoj sudjeluje, neizvjesna je, vremenski i prostorno ograničena te podvrgnuta pravilima. Pa ipak, pojedini oblici igara – oni s izrazito agonalnim karakterom, koji zahtijevaju spretnost, uvježbanost i snagu – u Huizinginu (1956:70) viđenju igara zauzimaju posebno mjesto jer se – zbog sposobnosti da pojačaju intenzitet života pojedincu ili skupini – uzdižu prema kulturi. Caillois (1965:113) posebnu pozornost posvećuje povezanosti određenih vrsta igara, točnije njihovih pravila s duhovnim i fizičkim potrebama članova zajednice u kojoj se igra, čime igru promatra kao vrstu kulturnoga markera.<sup>8</sup>

U svjetlu takvih promišljanja igre Alka se, iako je podrijetlom svojih strukturalnih obilježja importirani kulturni izričaj, pokazuje kao izrazito lokalno obilježena igra jer je zajednica koja je izvodi u nju svjesno utkala ključne elemente svoje (usmene) tradicije.

Riječ je o pobjedi nad Turcima koju je, vjeruje se, uz pomoć Gospe Sinjske izvojevao cetinski seljak.

Borba s Turcima je već u 18. st., sudi li se na temelju podataka koje donose pojedini istraživači prilika u Cetinskoj krajini toga razdoblja, tvorila bitan segment usmene tradicije tamošnjega stanovništva:

(...) tradicijom, a ne novim životnim potrebama protkan je čitav njezin materijalni i ostali život. Ona [masa seljaštva, op. AMV] održava živu uspomenu na "stara herojska vremena borbi s Turcima", slavi u pjesmi i običajima svoje megdandžije, pjeva pjesme... (Stulli 1967-1968:34).

Posebno mjesto u toj tradiciji zauzima legenda o Gospi Sinjskoj. Ona "započinje" godine 1687., kada je ramsko svećenstvo, napuštajući pred Turcima svoj samostan i upućujući se prema oslobođenomu Sinju, sa sobom ponijelo sliku Gospe od Milosti kao najveću dragocjenost.<sup>9</sup>

<sup>8</sup> Iako se Huizingino i Cailloisovo gledište na igru ne podudaraju potpuno, valja napomenuti kako su izrasla na svojevrstnoj kritici ranijih istraživanja igre, koja su joj prilazila u prvome redu kao aktivnosti nastaloj gubitkom prvotne, "ozbiljne" funkcije i smještala ju pretežno u dječji svijet. Važno je napomenuti da je susretište gledišta te dvojice autora, između ostaloga, i u prepoznavanju agonalnog principa kao jedne od odlika igre (Cailloisu je agon jedan od kriterija na temelju kojih dijeli igre). Upravo je agonalni princip, odnosno zahtjevi koje on stavlja pred igrača, ono što sam htjela naglasiti imenujući Alku igrom. S time u vezi, ostala značenja termina igre u hrvatskome jeziku (usp. npr. Anić 2003:427; *Hrvatski enciklopedijski rječnik*, sv. 4, 2004:169-170) ovdje ostavljam po strani jer za ovaj rad nisu relevantna.

<sup>9</sup> Migraciju ramskoga stanovništva s naglaskom na žrtvi koju je podnijelo tamošnje svećenstvo (pred odlazak svećenstvo je zapalilo svoj samostan *da ga Turci ne bi ogadili*, gvardijan je

Žrtva se Ramljana na neki način isplatila: odluka da ponesu Gospinu sliku pokazala se presudnom u ključnome trenutku borbi za Sinj jer je, kako vjeruje tamošnje pučanstvo, Gospa sa slike oživjela i zauvijek zaustavila neprijateljske napade na taj grad.<sup>10</sup>

Legenda o njezinim čudima iskazanima tom prigodom, što ju je zapisao fra Petar Filipović (prema Zečević 1989:201), među ostalim kaže:

(...) jer fratri, žene, dica, i ostala čeljad koja za boj ne bijahu, tada u crkvi prid ovom Prilikom s plačem i suzom, prošahu milost, da ji ne pusti u ruke neprijatelja, i toliku kripost slavnomu oružju našega principa i taku jakost braniteljem, koji bijaše samo četiri stotine, dade, u tri obliate ure juriša živim ognjem Turskom odoliše i rabreno svu tursku silu otiskoše.

Iako u začetku crkvene provenijencije, legenda o Gospi Sinjskoj u cetinskoga je puka, što je izlaz iz svakodnevnih teškoća nalazio u pokoravanju volji Božjoj, transformirana u predaju, gdje se Gospina uloga sadržajno prilagođavala različitim potrebama zagovornika njezina milosrđa (usp. Zečević 1989). Gospi su tako pridavane različite moći: posebnim je znacima upozoravala na nadolazeće nevolje, ozdravljala je bolesne, odnosno općenito pomagala u gotovo svakome trenutku (usp. Bošković-Stulli 1967-68:312-313). Naime, Gospina moć iskazana tijekom turskoga napada godine 1715. dopuštala je i "motivirala" Cetinjane da u potrazi za utjehom njezinu pomoć zatraže i u nekim, u odnosu na tu bitku, sasvim običnim životnim nedaćama (usp. Šetka 1965:17-22).<sup>11</sup>

Dok su nerazjašnjene okolnosti prekida napada višestruko nadmoćnijeg turskog neprijatelja i njegovo povlačenje prema Bosni u cetinskoga puka pojašnjenje pronašle u čudotvornoj Gospinoj pomoći,<sup>12</sup> povijest će iz svoga tumačenja, ne poričući hrabrost i odlučnost branitelja, izostaviti sakralni element pobjede te pojašnjenje pronaći u nepripremljenosti turske vojske za

---

duševno obolio, prevladavali su strah i dvojba je li napuštanje samostana i Rame "put bez sna" ili "put iz sna") oslikao je Ivan Aralica u romanu *Put bez sna*.

O transformaciji legende o Gospi Sinjskoj vidi Zečević 1989.

<sup>10</sup> Zanimljivo je spomenuti ulogu koju Gospa ima u tradiciji nekih mjesta na Siciliji. Tamo se, naime, u okviru dramske izvedbe koja uprizoruje pobjedu nad muslimanima također u ključnome trenutku bitke između kršćana i muslimana Gospa pojavljuje na konju i s isukanim mačem rastjera nevjernike (usp. Bonanzinga 2001:144).

<sup>11</sup> Vjerovanje da će Gospa svoju spremnost za pomoć pokazati nekim posebnim znakom potvrdio je sredinom prošlog stoljeća Nikola Bonifačić Rožin (1958), zabilježivši da je "narod očekivao da se gospa zarumeni na slici", a kada se to nije dogodilo, jedna je starija Sinjanka rekla kako je to "slabi znak".

<sup>12</sup> Jedno od objašnjenja poraza turske vojske jest i da je Gospa na neprijatelja poslala bolest srdobolju zbog koje su morali prekinuti napad. O tome svjedoče stihovi: *Na Turčina pade srdobolja, teška bolest, velika nevolja. Biži Turčin iz Cetine ravne, uoči gospojine slavne* (Bonifačić Rožin 1958).

duže ratovanje, prije svega zbog nedostatka hrane i vode za vojsku i konje (Stulli 1967-68:30).

Međutim, otkrivanje ili potvrđivanje "povijesne istinitosti" nije krajnji cilj ovoga rada. Ono što je ovdje bitno jest vjerovanje Cetinjana da je za pobjedu nad Turcima zaslužno junaštvo njihovih predaka kojima je u ključnome trenutku u borbi pomoć udijelila Čudotvorna Gospa Sinjska, te da sjećanje na tu pobjedu evociraju svake godine igranjem Alke.

Iako podrijetlom i formalnim obilježjima nevezana uz lokalnu tradiciju, Alka je postala jednim od načina održavanja sjećanja na slavnu pobjedu. Tomu posebno pogoduju agonalni aspekti igre jer, udruženi s legendom, na poseban način oživljuju junaštvo predaka u djelu njihovih potomaka, stvarajući tako svojevrsni kontinuitet prošlosti i sadašnjosti. Kako su formalna obilježja Alke, odnosno njihova propisanost i nepromjenjivost jamčila igri sigurnost, značenjski se dio predaje, zadržavajući okosnicu, mogao mijenjati, odnosno prilagođavati potrebama aktualnoga trenutka, prije svega u naglasku na generacijski utjelovljenome junaštvu koje je svoju potvrdu u različitim razdobljima i okolnostima nalazilo u djelu potomaka. Posebno je uočljivo povezivanje junaštva predaka iz 1715. s onim što su ga iskazali potomci u doba i nakon ratnih zbivanja.<sup>13</sup>

No, bez obzira jesu li manje ili više istinite ili potpuno imaginarne, slike sadržane u predaji za Sinjane i Cetinjane su – kao svojevrsna sjećanja – stvarne, jer potvrđuju njihovu verziju prošlosti, odnosno onu verziju koju žele javno prikazati i s njome se identificirati.

### **Sjećanje kao čimbenik identifikacije**

Povijesna provjerljivost istinitosti nije, kako je već napomenuto, primarni kriterij prema kojemu pristupam slikama prošlosti utisnutima u Sinjsku alku, odnosno njihovim raznolikim aktualizacijama u specifičnim povijesnim, političkim, društvenim i kulturnim trenucima razdoblja kroz koja je igra tijekom svoga trajanja prolazila.

Na to me djelomično nagnalo Burkeovo (1999) razmatranje odnosa sjećanja i povijesti. On ističe kako je tradicionalno određenje odnosa tih dvaju polova – prema kojemu sjećanje odražava ono što se uistinu dogodilo, a povijest odražava sjećanje – prejednostavno, te da u razmatranju njihova odnosa na umu valja imati nesvjesne izbore i tumačenja, odnosno iskrivlja-

---

<sup>13</sup> Tipičan je primjer toga odnos prema alkarima koji su sudjelovali u Drugome svjetskom ratu, kao i poslije u Domovinskom ratu. Tomu valja dodati i da je u razdoblju komunizma Gospina uloga u pobjedi nad Turcima u službenoj komunikaciji uglavnom prešućivana.

vanja prošlosti. Ono što je pritom bitno jest ideja da te procese treba promatrati kao društveno uvjetovane.<sup>14</sup>

Samo se sjećanje kao predmet istraživanja smjestilo na sjecištima zanimanja nekoliko znanosti. Prvotno u domeni psihologije – koja glavninu interesa usredotočuje na procese sjećanja pojedinca – sjećanje je, zbog razmatranja mogućnosti njegove uporabe kao izvora, našlo svoje mjesto i u okviru povijesti, odnosno antropologije koja je, nasuprot psihologijskomu pristupu, pozornost usmjerila upravo na sadržaj sjećanja, odnosno uvjetovanost individualnog sjećanja socijalnim čimbenicima (Bloch 1996).

Povezanost autobiografskog pamćenja s društvenim okvirom, odnosno gledište da se individualno sjećanje javlja i kao refleksija socijalnog okruženja u kojemu pojedinac živi, bit je teorije o kolektivnom pamćenju što ju je razvio francuski sociolog Maurice Halbwachs. On naglašava kako pojedinac svoju pripadnost zajednici (lokalnoj, obiteljskoj, regionalnoj, religijskoj itd.) i kulturi ima zahvaliti socijalizaciji, odnosno ističe kako pojedinci stječu, lokaliziraju i prizivaju sjećanja upravo putem pripadnosti određenoj zajednici (Albvaš 1999; Bloch 1996).

Halbwachsov se termin *mémoire collective*, baš kao i njegova definicija, u osnovnome značenju zadržao i u kasnijih istraživača toga fenomena, pri čemu je pridjev *collective* u njemu sadržan tek povremeno ustupao mjesto pridjevu *social*.<sup>15</sup>

Tako, primjerice, u višeznačnosti koncepta sjećanja kao označitelja različitih formi prisutnosti prošlosti, Marie-Clare Lavabre posebnost *mémoire collective* vidi u tome što ono obuhvaća homogenizirajuće prikazbe prošlosti u kojima su reducirane raznolikosti te se prenose komunikacijom, a cilj im je upućivanje zajednice na vlastitu posebnost.

Njemački arheolog Jan Assmann (1995) kao kriterij trajnosti sjećanja uvodi distinkciju između svakodnevnog (komunikativnog) pamćenja i onoga kulturnoga, obrazlažući pritom kako se određeni sadržaji oblikuju u specifična sjećanja, a potom prenose generacijama. U osnovi je razlikovanja tih dviju vrsta sjećanja, smatra on, različita točka referiranja: svakodnevno pamćenje je nestrukturirano i nestabilno, nema čvrsto određenu točku u prošlosti na koju bi se referiralo, dok se kulturno javlja nakon procesa fiksacije takve točke na temelju koje će se evocirati točno određeni sadržaji. Assmann ide korak dalje od Lavabre određujući pobliže prirodu referentne

<sup>14</sup> Burke pritom naglašava kako je i pisana povijest, baš kao i sjećanje, obilježena pripadnošću njezinih bilježnika određenoj zajednici, odnosno, pozornost i način na koji će se obraditi pojedina povijesna osoba ili događaj bitno je određen stavom skupine kojoj zapisivač pripada.

<sup>15</sup> Osnovna zamjerka tomu terminu bio je pridjev *collective* sadržan u njemu, koji je bio sasvim u suprotnosti s "izvornim" podrijetlom istraživačkog interesa za tim fenomenom (proces individualnog pamćenja), kao i mišljenje da pojedinci uopće nisu svjesni svojih postupaka, već da nesvjesno podržavaju nametnute zahtjeve društva (usp. Bartlett prema Berk 1999; Bloch 1996).



točke: to je, kaže on, najčešće neki koban događaj iz prošlosti koji ima bitno značenje za dotičnu zajednicu. Kako njegova važnost za zajednicu podrazumijeva i potrebu održavanja sjećanja, odnosno kristalizaciju značenja toga događaja i njegove trajne dostupnosti, to se uspomena na njega održava putem različitih, njemu prilagođenih medija. Nazivajući ih "mehanizmima", kao najčešće vrste tih medija Burke (1999) navodi usmene predaje, memoare i slične zapise, umjetničke slike, fotografije, spomenike, rituale i, konačno, prostor (usp. i Assmann 1995).

Posebnu je pozornost prenošenju sjećanja putem tjelesnih praksi, točnije rituala i komemorativnih ceremonija kao specifične vrste rituala, posvetio Paul Connerton (1989, 2004).

Obrazlažući sumnje na koje je u okviru psihoanalitičkog, sociološkog i povijesnog promišljanja rituala ideja o važnosti komemorativnih ceremonija u oblikovanju i prenošenju određenih vrsta sjećanja nailazila, Connerton upravo u sjecištu tih gledišta – poimanju rituala kao oblika simboličkog predstavljanja – pronalazi osnovu za drukčiji pristup, kojemu je u središtu mitsko-ritualni splet kao ključno obilježje komemoracije.<sup>16</sup>

Ritual, odnosno komemorativna ceremonija nije alternativan način izražavanja vrijednosti i gledišta koja se jednako mogu iskazati i nekim drugim medijem. Komemorativne ceremonije, zaključuje Connerton, svoju posebnost nalaze upravo u prožetosti performativnog i formaliziranog jezika te na tome što zajednicu koja ih izvodi upućuju na njima vrlo važne osobe i događaje, pri čemu značajan kontinuitet s prošlosti, koji iz toga proizlazi, omogućuje zajednici stvaranje i potvrđivanje vlastitoga identiteta.

### ***Sjećanje i Alka***

Promatraju li se spomenuta bitka i pobjeda nad Turcima godine 1715., kao i uloga Blažene Djevice Marije u raspletu tih događaja kao svojevrsni oblici zapamćenih sadržaja, kao "skraćena verzija povijesti" oblikovana prema potrebama tamošnjega stanovništva, Alka se istodobno pokazuje kao način artikulacije tih uspomena i kao medij kojim se one prenose od jedne generacije ka drugoj.

Pokušaju li se na konkretnu tradiciju primijeniti Burkeovi (1999) prijenosnici sjećanja, odnosno mediji pomoću kojih zajednica "pamti" određeni prošli događaj te tako kreira i održava svoj identitet, uočljiva je prisutnost gotovo svih spomenutih mehanizama.

---

<sup>16</sup> S psihoanalitičkog gledišta ritual bi bio oblik simboličkog predstavljanja pojedinca koji se objašnjava u okviru njegove životne priče; sociološko gledište ritual promatra kao prijenosnika zajedničkih vrijednosti, odnosno umanjivanja nesloge unutar zajednice, dok povijesni pristup naglašava povijesni kontekst rituala kako bi se bolje razumjelo njegovo značenje, odnosno uputilo na promjenu (Connerton 1989:48-53, 2004:72-76).

Iako istinitost, odnosno mogućnost njezine provjere nije presudna za nastanak i održavanje tradicije, u kontekstu Alke potvrdu istinitosti događaja na kojima se temelji nudi zapis koji datira iz doba same bitke. Riječ je o dnevniku *Il Giornale del blocco de assedio della fortezza di Sign*, što ga je, vjeruje se, u doba borbi za Sinj vodio jedan mletački časnik.

U zoru 14-ga dana navali na nas neizbrojno mnoštvo pješaka, a za plećima im bijahu konjanici i čete od pričuve. Turci su napredovali te zasadiše svoje barjake blizu zidova moga korlata, i kukama se uhvatiše opkopa da gule koce. Mi... oborismo živu vatru svake vrste i mnoštvo ih se svaljivalo na zemlju... Turski je juriš trajao tri sata: navalu je uvijek odbijala nova junačka posada koju je krijepila božanstvena pomoć. Napokon Turci stanu bježati bez obzira. Arnauti se u turskoj vojsci pobunili, što nijesu i janjičari s njima jurišali, pa se ne htjedoše ni u logor povući, nego glavom bez obzira pobjegoše preko Cetine.<sup>17</sup>

Navedene riječi oslikavaju zadnji dan tih borbi posebno ističući važnost *božanske pomoći*, koja je krijepila *junačku posadu*, i koja je, u konačnici, nedvojbeno zaslužna za prekid borbi i povlačenje neprijatelja. Može se povezati sa zaslugom koju Cetinjani pripisuju djelovanju Gospe Sinjske u raspletu tih događaja.

Legenda o Gospi Sinjskoj, o kojoj je već bilo riječi, sročena je tako da je pogodna vizualizaciji, odnosno imaginaciji u aktualnome prostornom i vremenskom okruženju. Tim mentalnim aspektima vizualizacije – jer su slike sadržane u legendi svojevrzni predložak za "pravilno" iskanje božanske pomoći – dodatno pridonose i oni materijalizirani na umjetničkim slikama koje prikazuju Gospin okrunjeni lik te pobjedu nad Sinjem.

Različiti su oblici tih zahtjeva za božanskom pomoći, utemeljeni na manje ili više vidljivim slikama iz legende kao polaznom točkom, doveli do njezine transformacije u predaju (Zečević 1989), pri čemu je osjećaj pomoći što ju je Gospa udjeljivala povezivao prošlost i sadašnjost, odnosno potvrđivao ideju o trajnoj ulozi Gospe kao zaštitnice cetinskoga puka. Tomu pridonosi i činjenica da je Sinj glavno svetište Velike Gospe i hodočasničko središte u Dalmaciji.

U kontekstu Alke motiv Gospe je prisutan u slikama koje pobuđuje neizostavno verbalno podsjećanje na događaje iz 1715. prigodom godišnjeg odigravanja Alke, a njezin je lik u razdoblju od 1921. do Drugoga svjetskog rata krasio barjak Viteškog alkarskog društva.<sup>18</sup>

<sup>17</sup> Ovaj se dnevnik vrlo često citira u radovima o Alki. Cjelovit tijek opsade što ga donosi taj dnevnik vidi npr. u Kržanić 1965.

<sup>18</sup> Na temelju dostupnih podataka nije moguće utvrditi kada je točno Gospin lik "nestao" s alkarskog barjaka. Naime, iz Pravilnika VAD-a iz 1921. vidljivo je da je Gospin lik krasio barjak, dok u idućem Pravilniku iz 1947. Gospu zamjenjuje crvena petokraka sa zlatnim rubom (usp. Jurić 1988:114, 123). Promjena izgleda alkarskog barjaka može se povezati i s drugim

Rituali i prostor kao načini artikuliranja, prenošenja i očuvanja zapamćenih sadržaja pronalaze svoje mjesto i u Alki, promatra li se kao poseban oblik komemorativne ceremonije kojoj je bitna sastavnica natjecanje na točno određenom prostoru. No, prije no što prijeđemo na osobitosti Alke kao komemorativne ceremonije, razmotrimo, primjera radi, jednu donekle sličnu komemorativnu ceremoniju iz Norveške.

Riječ je o proslavi pedesete obljetnice završetka Drugoga svjetskog rata.

Taj je događaj potaknuo autoricu jednoga članka (Eriksen 1997) na razmatranje odnosa pamćenja, povijesti i nacionalnoga identiteta. Zanimljivo je sjećanja u povijesnim istraživanjima, odnosno njegovo uključivanje u obliku prilagođenom aktualnim političko-akademske središtima moći, nagnalo ju je da komemorativne ceremonije predstavi kao najprikladniji način iskazivanja zapamćenih sadržaja. Tim se putem sjećanja, naglašava Eriksen, ne manifestiraju samo na intelektualnoj nego i na osjetilno-iskustvenoj razini. Tako je spomenuta komemoracija trebala biti primjerom mogućnosti oblikovanja povijesti putem sjećanja, ali i upozorenje na nužnost kultiviranja veze između njih.

Proslavu koju autorica opisuje, ukratko rečeno, obilježava izvođenje na ključno važnim mjestima (za događaje koji se slave), glavni su akteri veterani, a na počasnome su mjestu prisutni i predstavnici vlasti.

Zadaća je predstavnika vlasti da kratkim spomenom događaja u čiju čast je svečanost organizirana potaknu prisutnu publiku, ali i cijelu naciju, na shvaćanje važnosti tada izvojevane pobjede. Pa ipak, autorica se pita što će se dogoditi kada glavni sudionici proslave, ratni veterani, više ne budu mogli svojom fizičkom prisutnošću, ali niti živim iskustvom, svjedočiti o događajima koji se proslavom manifestiraju.

Vratimo se Alki. Kakve podudarnosti se mogu uočiti iz usporedbe sa spomenutom ceremonijom? Norveški primjer i s njime u vezi postavljeno pitanje – iako je ono očigledno više usmjereno na mogućnost promjene u pamćenju nacije kada oni koji su ratna zbivanja iskusili više ne budu mogli svjedočiti (o) vlastitim sjećanjima – navedeni su kako bi barem djelomično pomogli u tumačenju uloge sjećanja u Alki.

Sličnost dviju ceremonija proizlazi iz činjenice da se njima slave pobjede iz prošlosti, iako je njihov vremenski odmak od događaja na koje upućuju različit. Pored toga, prostor na kojemu se odvijaju dvije ceremonije povezan je s povijesnim prostorom na kojemu su se odigrale radnje koje se njima slave. Naime, o važnosti prostora u Alki, osim vjerovanja da se ona odigrava na cesti gdje se dogodio glavni turski napad, svjedoči i odredba

---

domenama prisustva Gospe u Alki, odnosno s prešućivanjem i neupućivanjem na njezine zasluge iz prošlosti prigodom izvedbi Alke i općenito u javnoj komunikaciji, a zbog prirode vladajućeg sustava u razdoblju 1945.-1990.

Statuta prema kojoj u igri smiju sudjelovati samo osobe *iz varoši ili iz njegova starog teritorija*.<sup>19</sup>

Međutim, dvije se ceremonije strukturno razlikuju. Dok norveška proslava podrazumijeva izvođenje radnji usko vezanih uz stvarne događaje iz godine 1945., Alka u strogo izvedbenom smislu nije vezana uz događaje iz 1715. Ona ne svjedoči eksplicitno o prošlim događajima jer po svojim izvedbenim značajkama pripada skupini srednjovjekovnih viteških igara.

Alka, dakle, svojom formalnom strukturom ne svjedoči o događaju koji slavi, u njoj je snažno istaknuta agonalna dimenzija, pa se tako ne bi mogla uklopiti u Connertonovo određenje komemorativnih ceremonija kao činova kojima zajednica izvodi za sebe bitne događaje. Međutim, činjenica da je srednjovjekovna *trka na prstenac* po svome "dolasku" u Sinj borbu s Turcima uzela kao svoj motiv i smisao, svjedoči o važnosti toga događaja za cetinskoga čovjeka, pa joj to na određeni način daje komemorativni značaj.

Čime to, dakle, osim prostorom na kojemu se odvija, Alka svjedoči o prošlosti koja se ističe kao njezin pokretač i smisao? Uz neizostavno i Statutom propisano kratko verbalno podsjećanje na događaje iz 1715. prigodom godišnjih alkarskih izvedbi, u Alki se isprepleće nekoliko specifičnih elemenata koji simbolički upućuju na te događaje. To se ogleda već iz naziva igre i koluta koji se u igri gađa – *alka*, a koji se povezuje s *uzengijom* otetom turskomu vojniku<sup>20</sup> Ratni plijen predstavlja i konj *Edek*, kojega se prigodom svakog izvođenja Alke vodi u povorci, a simbolizira zarobljenoga konja turskoga vojskovođe koji je predvodio glavni napad na Sinj. Osim toga, vezanost uz specifičnu prošlost ogleda se i iz, u alkarskoj povorci također istaknutih štita i buzdovana kao predmeta zaplijenjenih neprijatelju, a na tursko podrijetlo upućuju i pojedine vrste oružja koje nose sudionici povorke, dijelovi odjeće, opreme i ukrasa, ali i nazivi pojedinih alkarskih časnika (*arambaša, alaj-čauš*<sup>21</sup>).

Sjećanja na prošli događaj prisutna su u Alki na simboličkoj razini. Međutim, Alka se ne može motriti kao alternativan oblik niti jednoga od tih simbola. Slike iz legende, kao i ostalih oblika usmene tradicije toga kraja koji tematiziraju događaje iz 1715., te predmeti kojima se pripisuje podrijetlo od tada poraženog neprijatelja, ne prenose pojedinačno ono što se Alkom izražava; ona, naime, na poseban način uprizoruje prošlost slažući mozaik od svih navedenih elemenata.

---

<sup>19</sup> Glava II. Statuta iz 1833. Sličan se zahtjev za podrijetlom sudionika Alke iz Cetinske krajine susreće i u kasnijim verzijama Statuta.

<sup>20</sup> (*H*)*alka* – tur. karika, kolut, obruč; *uzengija* – tur. stremen (Škaljić 1965:305, 635).

<sup>21</sup> (*H*)*arambaša* – tur. vođa hajduka, starješina, vođa odmetnika... (Škaljić 1965:313); *alaj-čauš* – tur. alaj (mnoštvo, četa) + čavus (starješina, zapovjednik) = čauš od alaja, zapovjednik koji vodi alaj (Jurić 1988:328).

Međutim, ona ne zastaje na slavnoj prošlosti već je, posebno zahvaljujući privlačnosti agonalnog karaktera kojim je predstavlja, kontinuirano dovodi u sadašnjost, navodeći suvremene generacije da vlastitim djelom potvrde junaštvo predaka.<sup>22</sup>

Tako promatrana utkanost pobjede nad Turcima u Alku i u živote zajednice koja tu pobjedu slavi nalikuje lokalnoj varijanti Smithova (1999) *zlatnoga doba*, vrsti prošlosti koju krasi heroizam, slava i stvaralaštvo prethodnih generacija, a koja kasnijim generacijama služi kao uzor čijim će se pridržavanjem osigurati kontinuitet prošlosti i sadašnjosti. S time u skladu, a uzimajući u obzir i činjenicu da u Alki smiju sudjelovati samo pripadnici lokalne zajednice, kao i to da se s kraćim prekidima izvodi bez prestanka gotovo tri stoljeća, postaje jasnijom njezina važnost u životima lokalnoga stanovništva, a time i u oblikovanju i očuvanju identiteta na njoj zasnovanoga.

Međutim, iako njezinom opstojnošću dominira lokalnost, uloga Alke kao svjedoka prošlosti nadilazi lokalne okvire. Premda eksplicitno "iskustvo" borbi s Turcima nije cetinska posebnost i može se, utkano u različite tradicijske oblike, naći u mnogim područjima, Alka baš osobitošću kojom artikulira te sadržaje barem djelomično svjedoči o toj prošlosti na širem području. Osim toga ona, kao specifičan oblik "prežitka" europskog srednjovjekovlja, svjedoči i o kulturnim strujanjima na prijelazu 17./18. st., kao i o povijesnim zbivanjima u ovome dijelu Europe, jer su se promjene vlasti na specifičan način odražavale i na samu Alku.<sup>23</sup>

## NAVEDENA LITERATURA

Albvaš, Moris [Halbwachs, Maurice]. 1999. "Kolektivno i historijsko pamćenje". *REC – Časopis za književnost, kulturu i društvena pitanja* 56/2:63-82.

Anić, Vladimir. 2003. *Veliki rječnik hrvatskog jezika*. Zagreb: Novi liber.

Appadurai, Arjun. 1990. "Disjuncture and Difference in the Global Cultural Economy". U *Global Culture: nationalism, globalization and modernity*. Mike Featherstone, ur. London: Sage, 295-310.

Aralica, Ivan. 1982. *Put bez sna*. Zagreb: Znanje.

---

<sup>22</sup> Usmjerenost na kontinuitet prošlosti i sadašnjosti zasnovan na lokalno utjelovljenome junaštvu posebno je došla do izražaja u situacijama koje su ozbiljnošću nalikovale bitci iz 1715. – Drugomu svjetskom ratu i Domovinskomu ratu.

<sup>23</sup> To se prvenstveno daje iščitati iz promjena u Statutu VAD-a. Primjerice, bitno je napomenuti kako je upravo austrijska vlast dobrim dijelom zaslužna za održivost Alke, jer se od Franje I. (1792.-1835.) i godine 1818. ustalilo da igru financira vlast, te je postalo dijelom tradicije. Međutim, tome činu istodobno imaju posredno zahvaliti i sve negativne konotacije s kojima se Alka povremeno susretala i susreće se.

- Assmann, Jan. 1995. "Collective memory and cultural identity". *New German Critique* 65 (<http://search.epnet.com>)
- Beck, Ulrich. 2003. *Što je globalizacija?* Zagreb: Vizura.
- Berk, Piter [Burke, Peter]. 1999. "Istorija kao društveno pamćenje". *REČ – Časopis za književnost, kulturu i društvena pitanja* 56/2:83-92.
- Bloch, Maurice. 1996. "Memory". U *Encyclopedia of Social and Cultural Anthropology*. Alan Barnard i Jonathan Spencer, ur. London - New York: Routledge, 361-363.
- Bonanzinga, Sergio. 2001. "Kršćani i Mauri u siciljskoj tradiciji: Dramske, plesne i glazbene izvedbe". *Narodna umjetnost* 38/2:143-162.
- Bonifačić Rožin, Nikola. 1972. "Pokladne igre u starom Zagrebu". *Narodno stvaralaštvo – folklor* 41-43:61-68.
- Bonifačić Rožin, Nikola. 1958. *Folklorna građa Sinjske krajine I*. IEF rkp 328.
- Bošković-Stulli, Maja. 1967-1968. "Narodne pripovijetke i predaje Sinjske krajine". *Narodna umjetnost* 5-6:303-429.
- Connerton, Paul. 1989. *How societies remember*. Cambridge: Univerity press.
- Connerton, Paul. 2004. *Kako se društva sjećaju*. Zagreb: Izdanja Antibarbarus.
- Eriksen, Anne. 1997. "Memory, History, and National Identity". *Ethnologia Europaea* 27/2:129-137.
- Hrvatski enciklopedijski rječnik*. 2004. Zagreb: EPH, Novi liber.
- Huizinga, Johan. 1970. *Homo ludens: O podrijetlu kulture u igri*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Jurić, Šime. 1960. "Sinjska alka prema sredovječnim igrama". *Iseljenički kalendar* 1960:188-193.
- Jurić, Šime. 1965. *Sinjska alka: informativni vodič po Cetinskoj krajini*. Sinj: Odbor za proslavu 250. godišnjice Sinjske alke.
- Jurić, Šime. 1988. *Dokumenti i književna građa o Sinjskoj alki*. Split: Logos.
- Kajoa, Rože [Caillois, Roger]. 1965. *Igre i ljudi*. Beograd: Nolit.
- Kretzenbacher, Leopold. 1966. "Vom antiken Rekrutendrilla zum mittelalterlichen Reiterspiel". U *Ringreiten, Rolandspiel und Kufenstechen: Sportliches Reiterbrauchtum von heute als Erbe aus abenländischer Kulturgeschichte*. Klagenfurt: Verlag, 14-19.
- Kretzenbacher, Leopold. 1966. "Festliche Reiterspiele von Venedig bis Byzanz". U *Ringreiten, Rolandspiel und Kufenstechen: Sportliches Reiterbrauchtum von heute als Erbe aus abenländischer Kulturgeschichte*. Klagenfurt: Verlag, 62-80.
- Kržanić, Krsto. 1965. "Svetište Čudotvorne Gospe Sinjske". U *Sinjska spomenica 1715-1965*. Josip Soldo i Jeronim Šetka, ur. Sinj: Franjevački Provincijalat, 39-60.

- Kuret, Niko. 1963. *Ziljsko štehvanje in njegov evropski okvir*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti.
- Lavabre, Marie-Clare. "For a Sociology of Collective Memory". [www.cnrs.fr/cw/en/pres/compress/memoire/lavabre.htm](http://www.cnrs.fr/cw/en/pres/compress/memoire/lavabre.htm)
- Marković, Ivan. 1998 [1898]. *Sinj i njegovo slavlje*. Sinj: Franjevački samostan [et al.].
- Milinović, Šimun. 1863. "O Sinju u Dalmaciji i okolišnim starinama". U *Arkiv za povjestnicu jugoslavensku*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 129-145.
- Nikolić, Desanka. 1964. "Prilog proučavanju Sinjske alke". *Narodno stvaralaštvo – folklor* 11:807-813.
- Nikolić, Desanka. 1964. "Alaj-čauš u Sinjskoj alki". *Rad X Kongresa Saveza folklorista Jugoslavije*, 323-237.
- Smit, Entoni [Smith, Anthony]. 1990. "Zlatno doba" ili nacionalni preporod". *REČ – Časopis za književnost, kulturu i društvena pitanja* 56/2:93-110.
- Smith, Anthony D. 1990. "Towards a Global Culture?". U *Global Culture: nationalism, globalization and modernity*. Mike Featherstone, ur. London: Sage, 171-191.
- Statut Viteškog alkarskog društva iz 1991. g.* 1991. [www.zemris.fer.hr/~pol./sinj/sinjskaalka.html](http://www.zemris.fer.hr/~pol./sinj/sinjskaalka.html).
- Stulli, Bernard. 1967-1968. "Kroz historiju Sinjske krajine". *Narodna umjetnost* 5-6:5-93.
- Šetka, Jeronim. 1965. "Čudotvorna Gospa Sinjska". U *Sinjska spomenica 1715-1965*. Josip Soldo i Jeronim Šetka, ur. Sinj: Franjevački Provincijalat, 9-38.
- Škaljić, Abdulah. 1965. *Turcizmi u srpsko-hrvatskom jeziku*. Sarajevo: Svjetlost.
- Tomlinson, John. 1999. *Globalization and culture*. Chicago: University press.
- Vukušić, Ana-Marija. 2002. "Transformacija pojma viteštva u Sinjskoj alki". *Etnološka tribina* 25:9-26.
- Zečević, Divna. 1989. "Transformacija legende o čudu Gospe Sinjske iz 1715. godine u hrvatskoj usmenoj i pisanoj književnosti". *Zbornik Cetinske krajine* 4:199-217.
- <http://portal.unesco.org/culture>

## MODERNITY, TRADITION AND MEMORIES: THE SINJ ALKA

### SUMMARY

The particularities of the Sinj Alka as a manner and means of articulating and transmitting important memories to the local community are considered in the article. Various repercussions

from the inevitable encounter between global and local cultural elements, as well as the efforts to include the Alka in UNESCO's protective register of non-material cultural heritage are the starting-points of this article.

The Alka is observed as a syncretic phenomenon of the foreign and the domestic, and from the aspect of a game of chivalry and of tradition. In the process, particular attention is paid to the local historical event – the battle against and victory of the local population over the Ottomans in the distant year of 1715 – as a venue in which local tradition legitimately links the past and the present.

Relevant theoretical views of memory are stressed (social conditioning, stance towards history, categories of memory, ways of articulation and mechanisms of transmission, its role in the shaping and maintenance of identity,...) and, in conclusion, those segments of the Alka that make it a unique form of commemorative ceremony are interpreted.

Keywords: Sinj Alka, tradition, memory